

שיעור יא: עדים זוממים והגנב (ב)

Session #11: Is The Conspiring Witnesses and the Burglar (part 2)

(1) משנה כתב יד קאופמן בבא קמא ז:ג

גנב על פי שנים, וטבח ומכר על פיהם, נמצאו זוממים, משלמים לו את הכל.
גנב על פי שנים, וטבח ומכר על פי שנים אחרים, אלו ואלו נמצאו זוממים,
הראשונים משלמים תשלומי כפל, והאחרונים משלמים תשלומי שלשה.
נמצאו האחרונים זוממים, הוא משלם תשלומי כפל, והן משלמים תשלומי שלשה.
אחד מן האחרונים זומם, בטלה עדות שניה.
אחד מן הראשונים זומם, בטלה כל העדות, שאם אין גנבה, אין טביחה ואין מכירה.

(2) בבא קמא עב ע"ב – עג ע"א

איתמר עד זומם אב"י אמר **למפרע הוא נפסל** רבא אמר **מפאן ולהבא הוא נפסל**.
אב"י אמר למפרע הוא נפסל
מההוא שעתא דאסהיד הוה ליה רשע והתורה אמרה אל תשט רשע עד.
רבא אמר מפאן ולהבא הוא נפסל
עד זומם חידוש הוא דהא תרי ותרי נינהו
מאי חזית דציית להני ציית להני.
הלכך אין לך בו אלא משעת חידוש ואילך.
איכא דאמרי רבא נמי כאב"י סבירא ליה דאמר למפרע הוא נפסל והכא היינו טעמיה דרבא
משום פסידא דלקוחות.
מאי בינייהו
דאסהידו ביה תרי לחד ותרי לחד
אי נמי דפסלינהו בגזלנותא.
להך לישנא דאמרת משום חידוש ליכא
להך לישנא דאמרת משום פסידא דלקוחות איכא.
אמר רבי ירמיה מדפתי עבד רב פפא עובדא כוותיה דרבא רב אשי אמר הלכתא
כוותיה דאב"י
והלכתא כוותיה דאב"י ביע"ל קג"ס.
תנן **גנב על פי שנים וטבח ומכר על פיהם ונמצאו זוממין משלמין את הכל**.
מאי לאו שהעידו על הגניבה וחרזו והעידו על הטביחה
והוזמו על הגניבה וחרזו והוזמו על הטביחה.
ואי סלקא דעתך למפרע הוא נפסל
הני פיון דאיתזמו להו אגניבה
איגלאי מילתא למפרע דכי אסהדו אטביחה פסולין הוו
אמאי משלמין אטביחה.
אמרי הכא במאי עסקינן כגון שהוזמו על הטביחה תחילה.
אמרי סוף סוף כי הדרי מיתזמי אגניבה
איגלאי מילתא דכי אסהדו אטביחה פסולין הוו
אמאי משלמי אטביחה.
והלכתא שהעידו בבת אחת והוזמו.

(3) ירושלמי מכות א:ד

הלכה: אין העדים הזוממין. אמר רבי זעירא. הדיא אמרה. עד זומם אינו נפסל בבית דין אלא מעצמו הוא נפסל. פתר לה בהתרייה. ותני כן. אמר רבי יוסי. במה דברים אמורים. בשתי כיתי עידיות ובשתי התריות. אבל בעדות אחת ובהתרייה אחת כל עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה. מהו כל עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה. היו עומדין ומעידין עליו בעשרה בניסן שגנב את השור באחד בניסן וטבח ומכר בחמשה בניסן והוזמו באחד עשר בניסן. כל עדות שהעידו מב' בניסן עד חמשה בניסן למפרע הרי אילו פסולין. אמר רבי בא בר ממל. תיפתר במעידין עליו בכרך אחד ולית שמע מינה כלום. ותני כן. היו הן הראשונים והן האחרונים. הוזמו בראשונה אין בכך כלום. בשנייה הרי היא לו עדות אחת. בשלישית הרי היא לו כשתי עדות. והיכי. אמר במעידין עליו בכרך אחד לית שמע מינה כלום. לא אתיין אלא על ידי עדות סגין. אמר רבי זעירא. הדיא אמרה. עד זומם אינו נפסל בבית דין אלא מעצמו הוא נפסל.

(4) רמב"ם הלכות עדות ח:א-ד

(א) מי שהעיד בשקר, ונודע בעדים שהעיד בשקר, זה הוא הנקרא עד זומם, ומצות עשה לעשות לו כמו שרצה לעשות בעדותו. אם בעבירה שחייבין עליה סקילה העידו, והוזמו, נסקלין כולן, ואם שריפה, נשרפין, וכן שאר המיתות:

ואם העידו במלקות, לוקה כל אחד מהן כשאר מחויבי מלקות, אומדין כוחו ומכין אותו. ואם העידו לחייבו ממון, משלשין הממון ביניהן לפי מנין העדים, כל אחד ואחד חלק המגיע לו. ואינו לוקין במקום תשלומין:

(ב) במה דברים אמורים, בעדים שהוזמו, אבל שתי כיתי עדים המכחישות זו את זו, אין כאן עדות, ואין עונשין את אחת מהן, לפי שאין אנו יודעין מי היא הכת השקרנית:

ומה בין הכחשה להזמה, ההכחשה בעדות עצמה, זאת אומרת היה הדבר הזה, וזאת אומרת לא היה, או יבוא מכלל דבריה שלא היה, וההזמה בעדים עצמן, ואלו העדים שהזימום אינם יודעין אם נהיה הדבר או לא נהיה:

כיצד, עדים שבאו ואמרו, ראינו זה שהרג את זה, או לזה מזה, ביום פלוני במקום פלוני, ואחר שהעידו ונבדקו באו שנים עדים אחרים ואמרו, ביום זה ובמקום זה היינו עמכם ועם אלו כל היום, ולא היו דברים מעולם, לא זה הרג את זה, ולא זה הלוח את זה, הרי זו הכחשה:

וכן אם אמרו להם, היאך אתם מעידין כך, וזה ההורג או הנהרג או הלוח או המלוח היו עמנו ביום זה במדינה אחרת, הרי זו עדות מוכחשת, שזה כמי שאמר, לא הרג זה את זה, ולא זה הלוח זה, שהרי עמנו היה ולא נהיה דבר זה. וכן כל כיוצא בדברים אלו:

אבל אם אמרו להם, אנו אין אנו יודעים אם זה הרג זה ביום זה בירושלים, כמו שאתם אומרים, או לא הרגו, ואנו מעידים שאתם עצמכם הייתם עמנו ביום זה בבבל, הרי אלו זוממין, ונהרגין או משלמין, הואיל והעדים שהזימו אותם לא השיחו על עצמה של עדות כלל אם היא אמת או

שקר.

(ג) וזה שהאמינה תורה עדים האחרונים על העדים הראשונים, גזירת הכתוב היא:

אפילו היו העדים הראשונים מאה, ובאו שנים והזימום, ואמרו להם, אנו מעידים שאתם המאה כולכם עמנו הייתם במקום פלוני, הרי אלו נענשין על פיהן, שהשנים כמאה ומאה כשנים. וכן בשתי כיתי עדים המכחישות זו את זו אין הולכין אחר הרוב, אלא דוחין את שתיהן:

(ד) עדים זוממין אינן צריכין התראה. ועדים שהוכחו ולבסוף הוזמו, הרי אלו נהרגין או לוקין או משלמין, מפני שההכחשה תחילת הזמה היא, אלא שעדיין לא נגמרה:

(ה) רמב"ם הלכות עדות פרק י

א. הרשעים פסולין לעדות מן התורה, שנאמר אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס, מפי השמועה למדו, אל תשת רשע עד. ואפילו עד כשר שידע בחבירו שהוא רשע, ואין הדיינין מכירין רשעו, אסור לו להעיד עמו אף על פי שהיא עדות אמת, מפני שמצטרף עמו, ונמצא זה הכשר השית ידו עם הרשע עד שנתקבלה עדותו:

ואין צריך לומר עד כשר שהוא יודע בעדות לחבירו, וידע שהעד השני שעמו עד שקר, שאסור לו להעיד, שנאמר אל תשת ידך עם רשע:

ב. אי זה הוא רשע, כל מי שעבר עבירה שחייבין עליה מלקות, הרי זה רשע ופסול לעדות, שהרי התורה קראה למחויב מלקות רשע, שנאמר והיה אם בן הכות הרשע. ואין צריך לומר למחויב מיתת בית דין שהוא פסול, שנאמר אשר הוא רשע למות:

ג. עבר על עבירה שחייבין עליה מלקות מן התורה, הרי זה פסול מן התורה, ואם היה החיוב שבה מדבריהם, הרי זה פסול מדבריהם:

כיצד, אכל בשר בהמה בחלב, או שאכל נבלות ושקצים וכיוצא בהן, בין לתיאבון בין להכעיס, או שחילל את יום טוב הראשון, או שלבש שעטנז שהוא שוע או טווי או נוז, הרי זה פסול לעדות מן התורה:

אבל אם אכל בשר עוף בחלב, או שחילל יום טוב שני של גליות, או שלבש בגד צמר שאבד בו חוט של פשתן וכיוצא בו, הרי זה פסול לעדות מדבריהם. וכבר מנינו כל עבירה שחייבין עליה מלקות, וכבר נתבאר בכל מצוה ומצוה דברים שאיסורן מן התורה ודברים שאיסורן מדבריהם: ועתה יש שם רשעים שהן פסולין לעדות אף על פי שהן בני תשלומין ואינן בני מלקות, הואיל ולוקחין ממון שאינו שלהן בחמס, פסולין, שנאמר כי יקום עד חמס, כגון הגנבין והגזלנין, אף על פי שהחזיר הרי הוא פסול לעדות מעת שגנב או גזל:

וכן עד זומם, אף על פי שהזם בעדות ממון ושילם, הרי זה פסול לכל העדיות מן התורה. ומאמתו הוא נפסל, מעת שהעיד בבית דין, אף על פי שלא הזם על אותה עדות אלא אחר כמה ימים:

וכן המלוה בריבית, אחד הלווה ואחד המלוה, שניהם פסולין. אם ריבית קצוצה עשו, הרי הן פסולין מן התורה, ואם אבק ריבית עשו, שניהם פסולין מדבריהם:

וכן כל העובר על גזל של דבריהם, הרי הוא פסול מדבריהם. כיצד, החמסנין, והם הלוקחין קרקע או מיטלטלין שלא ברצון הבעלים, אף על פי שנותנין הדמים, הרי אלו פסולין מדבריהם:

וכן הרועים, אחד רועי בהמה דקה ואחד רועי בהמה גסה של עצמן, הרי הן פסולין, שחזקתן פושטין בגזל ומניחין בהמתן לרעות בשדות ובפרדסות, ולפיכך סתם רועה פסול. ומגדלי בהמה דקה בארץ ישראל פסולין, אבל בחוצה לארץ כשרים. ומותר לגדל בהמה גסה בכל מקום:

וכן המוכסין סתמן פסולין, מפני שחזקתן ליקח יתר מדבר הקצוב להן בדין המלכות, ולוקחין היתר לעצמן. אבל גבאי מנת המלך סתמן כשרים, ואם נודע שלקחו אפילו פעם אחת יתר מן הראוי להן לגבות, הרי אלו פסולין:

וכן מפריחי יונים ביישוב פסולין, מפני שחזקתן שגוזלין יונים של אחרים בחינם. וכן סוחרי שביעית, והם בני אדם שיושבין בטלן, וכיון שבאה שביעית פושטין זרועותיהן ומתחילין לישא וליתן בפירות, שחזקתן אלו שהן אוספין פירות שביעית ועושין בהן סחורה:

וכן המשחק בקוביא, והוא שלא תהיה לו אומנות אלא היא, הואיל ואינו עוסק ביישובו של עולם, הרי זה בחזקת שאוכל מן הקוביא, שהוא אבק גזל. ולא בקוביא בלבד אמרו, אלא אפילו בקליפי אגוזים וקליפי רימונים:

וכן לא יונים בלבד אמרו, אלא אפילו הממירין בבהמה חיה ועוף, ואומרים, כל הקודם את חבירו, או כל הנוצח את חבירו, יטול בעליו את שניהן, וכל כיוצא בשחוק זה, והוא שלא תהיה לו אומנות אלא שחוק זה, הרי זה פסול. וכל אלו פסולין מדבריהן:

ה. אריס שלקח דבר מועט מן הפירות שביכרו בימי ניסן וימי תשרי קודם שתיגמר מלאכתו, אף על פי שלקח שלא מדעת בעל השדה, אינו גנב, וכשר לעדות, שאין בעל השדה מקפיד על זה. וכן כל כיוצא בזה:

(ז) ר' חננאל בבא קמא ע"ב

איתמר: עד זומם, אב"י אמ' למפרע הוא נפסל. מההיא שעתא דאשהיד הוה ליה רשע, והתורה אמרה אל תשת ידך עם רשע, אל תשת רשע עד – פיר': כגון ראובן שהוצא שטר על שמע' בניסן שנת תשצ"ח שלוה ממנו כך וכך ממון, וזמן השטר באחד בניסן שנת תשצ"ז בירושלם, ועדיו לוי ויהודה. ובא לוי ויהודה בניסן שנת תשצ"ח והעידו בבית דין על כתב ידם, ונתקיים השטר ונתחייב שמע' לפרעו. והלך שמע' והביא עדים באלול שנת תשצ"ח, והעידו כי לוי ויהודה הללו היו עמנו בבבל באחד בניסן שנת תשצ"ז ונעשו זוממין. כל עדות שהעידו משעה שנתקיימה עדותן בבית דין, והוא אחד בניסן שנת תשצ"ח, מאותו היום ולהלן עדותן בטילה. ואי אפשר לומר מאחד בניסן שנת תשצ"ז, שיתכן היום שהוציאו בבית דין והוא יום אחד בניסן שנת תשצ"ח, בו ביום נכתב ונחתם ומקודם לכן כשרין היו, ולא מפסדינן לכל מה שהעידו להן מאחד בניסן שנת תשצ"ז עד יום אחד בניסן שנת תשצ"ח מספק. וכן לכל שטר, וכן לכל עדות על פה לא פסלינן ליה אלא מעת שנתגלה עדותו בבית דין. רבא אמ' מיכן ולהבא מאלול שנת תשצ"ח, הוא נפסל – דהא אלו שבאו והזימום תרי נינהו והללו מכחישינן אותן, והיה מן הדין שלא לפסלם מאחר שלא נתברר האמת עם מי מהם, אלא חידוש הוא שחידשה תורה להאמין האחרונים ולפסול הראשונים, אין לך בהם אלא משעת חידושם.

וראינו מי שהורה שאין העדים נעשין זוממין אלא עד שידודו למזימין או ישתקו, שנמצאת שתקותן הודאתן. וסמכו על זו ששינו, אין העדים נעשין זוממין עד שיזימו את עצמן. ואית עליהו פירכא, שאם כך הוא, שאין העדים נעשין זוממין עד שידודו כי אמת דברי המזימין או ישתקו כענין הודאה, לא ימצאו זוממי זוממין לעולם. כי מאחר שהודו להן כי אמת אותו היום היו עמהן בבבל, היאך יכולין להביא עדים אחרים להעיד כי באותו היום היו בירושלם? וזה הדבר ברור הוא בדברי רבותינו כי המודה בדבר, עדות שאי אתה יכול להזימה היא. ופירוש משנתנו ששינו עד שיזימו עצמן למעוטי עמנו היה ההורג [או הנהרג, אמרה המשנה כי אינן נעשים] זוממין אלא עד שיזימו את העדים עצמן. כיצד? שיאמרו [לעדים אתם הייתם עמנו באותו יום] במקום פלוני. **תלמוד ארץ ישראל: היו עומדין ומעידין עליו בעשרה [בניסן שגנב שור באחד] בניסן טבח ומכר בעשרה בניסן, הוזמו בט"ו, כל עדות שהעידו מעשרה בניסן עד ט"ו בניסן למפרע הרי אלו פסולות** והיא כאב"י, שאמ' למפרע הוא נפסל. והוא סיוע לפירושינו שאין נפסל אלא משעה שנתקיימה עדותן בבית דין.

(ז) ר"ף לפי סדר תלמוד בבלי בבא קמא ע"ב ע"א

איתמר עד זומם אב"י אמר למפרע הוא נפסל רבא אמר מיכן ולהבא הוא נפסל אב"י אמר למפרע הוא נפסל מעידנא דאשהיד הוה ליה רשע והתורה אמרה {שמות כג:א} אל תשת רשע עד פירוש למפרע מעידנא דאשהיד בבי דינא ואיכא מאן דמפרש מזמן שטרא [וליתיה] להאי פירושא משום דלא הוי זומם אלא עד שיוזם בעצמו כדתנן [משנה מכות א:ד] **אין העדים נעשין זוממין עד שיזומו בעצמן** {כפירוש ר"ח} כגון דאישתכח חתמות ידהו בשטרא דזמניה כתוב בעשרה בניסן שנת כך וכך במקום פלוני ואתו שהדי ואשהידו דההוא יומא הוה הנהו שהדי באתרא רחיקא דלא איפשר למימטי מיניה להך אתרא דאיכתיב ביה ההוא שטרא בחד יומא כגון האי הוא דהוי זומם ואי לא האוי כי האי גוונא לא הוי זומם וכיון דהכין היא מילתא ליכא למימר מזמניה דשטרא [דהא] ההיא שהדוה לא הות בההוא זימנא כלל ואיפשר דההוא יומא דאשהידו בבי דינא ביה ביומא קא חתמי בההוא שטרא. ואם כן היכי מפסדינן לכולהו שטרא דאינשי דאיכתיבו מקמי הכי מספיקא הילכך ליכא למימר דמיפסלא שהדוהיהו אלא מעידנא דקא משהדי ביה בבי דינא כגון דאשהידו בבי דינא בעשרה באייר ואיתזימו בעשרה בסיון אב"י סבר למפרע הוא נפסל ומעידנא דאשהידו בבי דינא דהוא עשרה באייר הוה ליה רשע וכל שהדוהא דאשהיד בבי דינא מעשרה באייר ואילך לא הויא עדות. ורבא סבר מיכן ולהבא הוא נפסל דהוא עידנא דאיתברר לן דזומם הוא והילכתא כאב"י.

{ירושלמי בבא קמא ז:ג} והכי אשכחן בירושלמי כגון האי פירוש דפרשינן דגרסינן התם היו עומדין ומעידין עליו בעשרה [בניסן] שגנב שור באחד בניסן וטבח ומכר בעשרה בניסן והוזמו בחמשה עשר בניסן כל עדות שהעידו מעשרה בניסן עד חמשה עשר בניסן למפרע הרי אלו פסולות. אבל ודאי איכא סהדי דידעי הי ניהו יומא דקא חתמי ביה בההוא שטרא פסלינן להו מההוא יומא אי נמי לא ידעי הי ניהו יומא דקא חתמי ביה אבל חזיוה לההוא שטרא דמיחתים וקאי מקמי דאשהידו עליה בבית דין בכמה יומי פסלינן להו מההוא יומא דקא חתמי ביה חזיניה להאי שטרא בידא דמאריה ביום פלוני דמיחתים וקאי דקימא לן עדים החתומים על השטר [נעשו] כמי שנחקרה עדותן בבית דין הילכך מעידנא דקא חתמי בשטרא הוה להו רשעים והתורה אמרה אל תשת רשע עד ודומיא לעדי רבית דמעידנא דקא חתמי בשטרא דרבית קא עברי על {שמות כב:כד} לא תשימון עליו נשך. ברם צריך את למידע דלא קימא הזמה אשהדי דשטרא אלא עד דאמרי בבית דין בעידן שהדוהיהו שטרא דנן בזמניה כתבנוהו ולא איחרנוהו וכתבנוהו ואי לא קא משהדי הכי לא קימא עליה הזמה והוה אינהו כשרין ושטרא כשר {בבלי סנהדרין לב ע"א} דת"ר שטר שזמנו כתוב באחד בניסן בשמיטה ובאו עדים ואמרו היאך אתם מעידין על השטר הזה והלא באותו היום עמנו הייתם במקום פלוני השטר כשר והעדים כשרים חיישינן שמא איחרו וכתבוהו. וכל הני מילי [דכתבינן] לתרוצי פירושא דרבואתא קא כתבינן להו אבל מתניתין ומתניתא כולוהו לא איירו בעדים זוממין אלא בעדות על פה אבל בעדות בשטר לא אשכחנן להו ראיא דאיירו בה כלל דמילתא דחיקתא היא כדקא פרשינן הלא תראה שלא פירשוהו בירושלמי אלא בעדות על פה:

(ח) ראב"ד בבא קמא ע"ב

איתמר עד זומם אביי אמר למפרע הוא נפסל וכו' – פירשה הרב ז"ל בהלכותיו בעדות על פה על דרך הירושלמי. ויפה פירש בה, ואין צריך לדקדק אחריו.

(ט) בעל המאור בבלי בבא קמא ע"ג.

{שמעתא דדין עד זומם למפרע ודין הכחשה בעדות של בת אחת}

איתמר: עד זומם וכו'. תנן: גנב על פי שנים וטבח ומכר על פיהם וכו' מאי לאו שהעידו על הגניבה וחזרו והעידו על הטביחה – פירוש: כגון שהעידו ביום ראשון שגנב וחזרו והעידו ביום שני שטבח ומכר, ואע"פ שהעידו שביים אחד ובשעה אחת גנב וטבח, מאחר שהם חלקו את עדותן בשני ימים, העידו וחזרו והעידו. והוזמו על הגניבה ביום שלישי וחזרו והוזמו על הטביחה ביום רביעי. ולא דוקא הוזמו וחזרו והוזמו, אלא לרווחא דמלתא, דאי נמי העיד על הגניבה שהיתה ביום ראשון ועל הטביחה שהיתה ביום שני משכחת לה שהוזמו וחזרו והוזמו, והוא הדין אם העידו שביים אחד ובשעה אחת גנב וטבח, אלא שהם חלקו את עדותן בשני ימים, משכחת לה נמי שהוזמו על זה ועל זה בבת אחת. ואי סלקא דעתך למפרע הוא נפסל משעת העדות, כיון דאיתזמו להו אגנבה איגלי מילתא דכי אסהידו אטביחה פסולין לעדות הוו ולא בני עדות נינהו בההיא שעתא, ואין אני קורא בהם (דברים י"ט:ט"ו), ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו. אמאי משלמי אטביחה.

אמר ליה הכא במאי עסקינן, כגון שהוזמו על הטביחה תחלה.

ואקשינן: סוף סוף, כי הדרי מיתזמו אגנבה תיגלי מילתא למפרע וכו'.

והלכתא, שהעידו בבת אחת, שביים אחד ובשעה אחת העידו על הגניבה ועל הטביחה. אף על פי שהעידו שגנב ביום אחד וטבח ביום אחר, מכל מקום עדותן בבת אחת ובתוך כדי דבור היתה על הגניבה ועל הטביחה, ותוך כדי דבור כדבור דמי. וכשהעידו על הטביחה כשרים לעדות היו, ואני קורא בהם ועשיתם לו כאשר זמם.

ואע"פ שהוזמו וחזרו והוזמו, לא איכפת לן. דאי הוזמו על הטביחה תחלה, ניחא. ואי נמי הוזמו על הטביחה תחילה לא קשיא. דאע"ג דלא סבירא ליה לאביי הכחשה תחלת הזמה היא, ומכי הוזמו על הגנבה הוו להו לגבי טביחה מוכחשין, לפי שאם אין גניבה אין טביחה ואין מכירה, יש לומר הני מילי כשהעידו וחזרו והעידו, כדאמרין לקמן (בבלי ב"ק ע"ד): במאי דקא מסייע ליה רב אידי בר אבין לרבה. והתם אוקימנא כשהוזמו על הטביחה תחלה לרווחא דמלתא. דאי נמי סבירא ליה רבה כרבא, דאמר, מכאן ולהבא הוא נפסל, ומוקים לה למתניתין כשהעידו וחזרו והעידו, איכא לאוקמא כשהוזמו על הטביחה תחלה. אבל לאוקמתא דמוקימין לה השתא לאביי, דאמר, למפרע הוא נפסל, כגון שהעידו בבת אחת, אפילו הוזמו על הגנבה תחלה וחזרו והוזמו על הטביחה, כולה הזמה אריכתא היא שעל עדות בת אחת היא באה. וזה הפירוש נכון ומדוקדק.

אי נמי, יש לומר שלא פליג אביי עליה דרבא, דאמר, הכחשה תחלת הזמה היא. ואע"ג דדחי לי לסייעתיה מבריייתא לקמן ומוקים לה בדאפכינהו ואזמינהו (בבלי ב"ק ע"ג:), דחיה בעלמא היא בדרך אפשר. דלא שמעינן ליה ממימרא דפליג עליה בהדיא, אלא כתלמיד היושב לפני רבו דמהדר אפירכי וקושיי והוויי להגדיל תורה.

וראיתי לרב רבי אברהם ז"ל פירש בלשון הזה: והלכתא דהעידו בבת אחת. כשהעידו בשני בשבת העדים ראשונים כן העידו: מעידנו באיש פלוני שגנב וטבח אתמול יום ראשון בשעה הראשונה. ובודאי כשהזימו המזימים אמרו להם, והלא יום ראשון עמנו הייתם, והעדו של ההזמה היתה בבת אחת.

ואיני יודע ולא מבין טעמו של הרב בפירוש הזה. ועוד, שלדבריו אין זה דומה למאי דאמרין לקמן בעדות אחת בבת אחת. דהא אמרינן התם (בבלי ב"ק ע"ג:). אטביחה דאיתזום איתזום, אגניבה דלא איתזום לא איתזום.

(י) רמב"ן מלחמות ה' בבא קמא ע"ג ע"א

{שמעתא דדין עד זומם למפרע ודין הכחשה בעדות של בת אחת}

ועוד, איתמר, עד זומם וכו', עד ואע"פ שהוזמו וחזרו והוזמו לא איכפת לן, דאי הוזמו על הטביחה תחלה ניחא. אמר הכותב: הא שטפא. דכיון דבתוך כדי דבור העידו על הגניבה ועל הטביחה, כשהוזמו על הטביחה תחלה נמי אתכחוש על הגניבה. והכי איתא לקמן בהדיא. הלכך, כי הדר איתזום אגניבה הוה ליה כהוזמו על הגניבה תחלה, דהוי עדות שהוכחשה ולבסוף הוזמו.